

POROČILO O PRISPEVKU KONFERENCI »INTEGRALNA ZELENA SLOVENIJA«

Marko Pogačnik

Ko se sprašujemo, kateri so arhetipski potenciali slovenskega prostora, se je smiselno posvetovati z nekaterimi izvirnimi slovenskimi miti. Lahko si predstavljamo, da se skozi mitska sporočila pretakajo vedenja o globlji vsebini slovenskega prostora, ki dandanes niso neposredno dostopna modernemu logičnemu mišljenju.

Predpostavka, iz katere izhajam, pravi, da se da v tkivu mitskega izročila prebrati sporočila, ki so relevantna za današnji čas, kot so bila veljavna v davni preteklosti. Ko imamo opraviti z mitskimi sporočili, običajna metrika časa ne velja več. Po drugi strani se zavedam, da mitska sporočila degradirajo v prazne zgodbe, če jih nismo sposobni prevesti v zdajšnji trenutek prostora in časa in postaviti v razmerje do aktualnih razvojnih postopkov.

Moj prispevek konferenci na temo integralne zelene Slovenije je zamišljen tako, da izberem nekatere, v izročilu slovenskih dežel najbolj pogosto se ponavljajoče ali unikatne mite in jih prevedem v koordinate danega prostora in časa, s posebnim ozirom na potenciale, ki se skoznje kažejo v smislu utemeljitve integralnega razvoja Slovenije.

Desetnica

Izročilo o Desetnici pravi, da je po slovenskem izročilu morala deseta hči brezpogojno zapustiti svoj dom in družino in vse življenje hoditi po svetu, povezujoč se z rastlinami, živalmi, predana življenju onkraj zatrdelih oblik.

Mit o Desetnici nagovarja posebno vlogo človeka v odnosu do narave in do tkiva življenja nasploh. Deseta hči ne sme ostati doma v družini, kar pomeni, da ne sme ostati vpeta v vzorce določujoče vlogo človeka v vsakdanjosti. Desetnica predstavlja tisti vidik človeka, ki ni obvezan slediti ustaljenim vzorcem dane kulture, ampak se mora podati v neznano in spoznavati svet na novo in onkraj ustaljenih norm in nazorov.

Gledano v ogledalu sedanjega trenutka, predstavlja Desetnica tisti potencial v nas, ki nas lahko ponese onkraj našega zakoličenja v dane politične, kulturne in ekonomske norme. Nagovarja v sodobnem človeku našo intuitivno in čustveno občutljivost za resnico narave, za govornico ptic in predvsem občutljivost za glas srca. Pri tem »glas srca« ni mišljen v romantičnem smislu, temveč kot simbol za srčno inteligenco, posvečeno dvema ključnima etičnima vrednotama, resnici in ljubezni.

Riba Faronika

Izročilo ribo Faroniko predstavlja kot velikansko ribo, ki nosi svet na svojem hrbtu. Če zamahne z repom, se na zemeljskem površju pojavijo potresi in druge nesreče, če pa se obrne na hrbet, je svet pogubljen.

Mit o ribi Faroniki nagovarja človekov odnos do Gaje, Matere življenja, oziroma duhovne identitete Zemlje. Dandanes govorimo o noosferi Zemlje – celoviti sferi Zemljine zavesti, pri kateri imamo svoj delež vsa bitja, tako gore, kot reke, rastline, ljudje, elementarna bitja, živali itd.

Ne da bi ponovno oživili in vzdrževali ljubeč in kreativen odnos do Gaje kot matere življenja in noosfere našega domačega planeta, si ni mogoče zamisliti »zelene ekonomije«, niti dolgoročnega človekovega bivanja na planetu Zemlji.

Slovensko izročilo o ribi Faroniki, zapisano v Podmelcu na severu Primorske, je eno redkih izročil te vrste na svetu. Lahko ga razumemo kot spomin na speči potencial znotraj vsakogar izmed nas, ki bo človeku omogočil, da se izkoplje iz sedanje ekološke in identitetne krize.

Triglavska roža

Izročilo govori o Triglavu kot domovanju Zlatoroga in čudodelne Triglavske rože. Zlatorog čuva zaklade v notranjosti Triglava, čudodelna Roža pa je sposobna ozdraviti smrtne rane.

Zavedati se moramo, da je Triglav identitetna gora slovenskega prostora in osrednji lik v državnem grbu Slovenije. Mit o Zlatorogu zatrjuje, da je v globinah slovenske biti shranjen zaklad, do katerega sodoben človek (še) nima dostopa, ker je njegov interes obrnjen izključno v materialni svet. V mitski zgodbi lovec smrtno rani Zlatoroga iz sebičnih namenov (da bi si povrnil dekletovo naklonjenost).

Zaklad v identitetni gori izpričuje navzočnost arhetipskih potencialov, ki bi jih morali oživiti, da bi lahko stopili na pot nacionalne preнове in svojemu razvoju odprli nove horizonte. Da bi izvedeli, za katere potenciale gre, bi se bilo potrebno poglobiti v arhetipska ozadja Triglavske čudodelne rože. Ko je Zlatorog použil enega njenih lističev, je lahko premagal smrt. Posledično imamo opraviti s potenciali, ki presegajo razumski instrumentarij ustvarjanja. Izhajajo iz intuitivnega, celostnega, integralnega počela mišljenja, segajočega čez cel spekter možnosti, vključujoč alogične in kozmične razsežnosti.

Kralj Matjaž

Izročilo pripoveduje o dobrem kralju (Matija Korvin je bil znan kot ljudstvu naklonjen vladar), ki spi v notranjosti gore z imenom Peca. Potem, ko pride v podzemlje mladenič in zatrobi na rog, ležeč na mizi, za katero Matjaž spi, pride trenutek prebujenja. Kralj Matjaž pride na dan s svojo vojsko in vzpostavi dobo trajnega miru in blagostanja.

Arhetipsko ozadje mita je zaupanje v elementarno modrost in moč zemlje, ki jo Slovenci naseljujemo. Tudi če odpovemo v svojih odločitvah in v svojem ravnanju z življenjem, obstaja arhetipsko ozadje, ki nas navdihuje, da svoje odločitve spremenimo in svoje ravnanje ponovno uglasimo z bistvom življenja tudi takrat, ko navidez ni izhoda iz danega položaja. Tako smo ravnali ob osamosvojitvi leta 1991. Mit o Kralju Matjažu vliwa zaupanje v človekovo usodo, opozarjajoč nas, da obstaja pravzorec celovitega človeškega bitja, ki naš razvoj usmerja proti vrednotam, navadno označenim s pojmi sožitja, blagostanja in miru v medsebojnih odnosih in v odnosu do narave in domačega planeta.

Miti so se na osnovi duhovnih videnj mnogih rodov oblikovali v zavesti človeške skupnosti, zato nikakor niso prazne zgodbe. Označujejo arhetipske vrednote, okrog katerih se lahko na ustvarjalen in trajnosten način razvijajo človeške dejavnosti, medčloveški odnosi in odnosi s vzporednimi evolucijami Zemlje. Treba jim bo prisluhniti v njihovem bistvu in v resnici, ki jo utelešajo, če hočemo najti pot k integralni in življenja polni kulturi bivanja.